www.edcbmj.ir e-ISSN: 2345-5284

Education Strategies in Medical Sciences (ESMS)

Journal homepage: www.edcbmj.ir/en e-ISSN: 2345-5284

Baqiyatallah University of Medical Sciences

A Model For The Quality Of College Life With An Emphasis On Research Facilities, Public Facilities And Entrepreneurial Opportunities)

Hamid Mortazavi[1], Badri Shah Talebi[2,*], Fariba Karimi[3]

[1]*Department of Educational Management, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Islamic Azad University, Isfahan Branch (Khorasgan), Isfahan, Iran*

**Corresponding author: Badri Shah Talebi, Department of Educational Management, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Islamic Azad University, Isfahan Branch (Khorasgan), Isfahan, Iran, Email: b_shahtalebi2005@yahoo.com*

Article Info

Keywords: *Quality of college life, University students, Research facilities, Public facilities, Entrepreneurial opportunities*

Abstract

Introduction: Quality of college life is defined as the overall satisfaction with life perceived by students. It measures students' expectations and demands, and is not just about the classroom environment. Therefore, this study is aimed at presenting a model for quality of college life.

Methods: A qualitative approach was adopted and content analysis was applied to propose a model for quality of college life. Indexed articles on the topic published outside Iran between 1992 and 2019 and those published in national databases between 2011 and 2019, were analyzed. A survey was performed with some faculty members selected through convenience purposive sampling. Content validity of 117 initial questions was confirmed both qualitatively (the opinion of 10 experts in the field of educational management) and quantitatively (testing the relevance of each item through content validity ratio (CVR). Low validity questions were removed.

Using the Holsti coefficient, the reliability of the questionnaire was 0.90.

Results: An inductive approach to content analysis showed that the variables of research facilities with two components, public facilities with four components and entrepreneurial opportunities with two components were the factors responsible for quality of college life.

Conclusion: Given the important role of graduates for the society in achieving its goals, the criteria suggested in the proposed model can help decision makers improve quality of college life in general and in Islamic Azad University in particular, thus preparing a more qualified workforce in future.

Copyright © 2020, Education Strategies in Medical Sciences (ESMS). This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2022-04-12]

مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی
دوره ۱۵، شماره ۱، ۱۴۰۱
صفحات: ۷۸-۶۸

مدل کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان با تاکید بر ابعاد (تسهیلات پژوهشی، تسهیلات عمومی و فرصت های کارآفرینی)

حمید مرتضوی [۱]، بدری شاه طالبی[۱]، فریبا کریمی[۱]

[۱] دانشکدهٔ علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران.

*نویسنده مسوول: بدری شاه طالبی دانشیار گروه مدیریت آموزشی دانشکدهٔ علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران، ایمیل: b_shahtalebi2005@yahoo.com

چکیده

مقدمه: کیفیت زندگی دانشگاهی به عنوان رضایت از زندگی در دوران دانشجویی، به صورت رضایتمندی از زندگی عمومی است که در دانشگاه احساس می کنند. به اندازه گیری انتظارات و خواسته های دانشجویان می پردازد و فقط مربوط به محیط کلاس درس نمی شود. بنابراین هدف از این پژوهش ارایه مدل کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان است.

روش‌ها: پژوهش حاضر به سنت پژوهش کیفی با رویکرد تحلیل محتوا انجام شد. محیط پژوهش، شامل منابع دست اول بانکهای اطلاعاتی علمی معتبر در حوزه مطالعات کیفیت زندگی دانشگاهی که مقالات خارجی در فاصله زمانی سالهای۱۹۹۲تا۲۰۱۹ و مقالات داخلی در فاصله زمانی سال های۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸ نمایه شده. ابزار مصاحبه، اعضای هیات علمی و روش نمونه گیری هدفمنددر دسترس است،پس از دسته بندی ۱۱۷سوال اولیه،روایی محتوایی آنها به دو روش کیفی (نظر ۱۰نفر از متخصصان) و کمی(بررسی میزان توافق هر سوال با استفاده از ضریب روایی محتوایی CVR) انجام شد. بعضی سوالات که روایی آنها پایین بود حذف شد.با استفاده از ضریب هولستی،پایایی پرسشنامه ۰/۹۰براورد شد.

یافته‌ها: تجزیه و تحلیل دادها با روش تحلیل محتوی با رویکرد استقرایی نشان داد متغیرهای تسهیلات پژوهشی با دو مولفه،تسهیلات عمومی با چهار مولفه و فرصت های کارآفرینی با دو مولفه از عوامل تشکیل دهنده کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان هستند.

نتیجه‌گیری با توجه به اهمیت نقش دانشجویان در پیشبرد اهداف جامعه و نیز اهمیت کیفیت زندگی آنان به عنوان عاملی مهم در موفقیت دانشگاهها در انجام مأموریت خود؛توجه و بکارگیری ملاکهای ارائه شده در مدل پیشنهادی برای تصمیم گیرندگان میتواند یکی از راههای بهبود کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان باشد.

واژگان کلیدی: تسهیلات پژوهشی، تسهیلات عمومی، دانشجویان، فرصت های کارآفرینی و کیفیت زندگی دانشگاهی

[Downloaded from edcbmj.ir on 2022-04-12]

مقدمه

اصطلاح کیفیت از زندگی (QOL) تعاریف متعددی دارد. کیفیت از زندگی به صورت رضایتمندی از زندگی درک شده توسط فرد یا بهزیستی عمومی تعریف شده است. این اصطلاح بویژه مربوط به میزان قضاوت فرد در مورد کیفیت زندگی عمومی است که از رضایت یا عدم رضایت از جنبه های مهم زندگی از دیدگاه یک فرد نشات می گیرد [۴-۱] .

رشد سریع شهرنشینی سهم عمده ای در تغییر ساختار خانواده، وضعیت جوانان و کیفیت زندگی دانشجویان داشته است . روش های جدید زندگی طی چند سالۀ اخیر موجب نگرانی های رو به افزایش در خصوص کیفیت زندگی دانشجویان در دانشگاه ها شده است. تعداد دانشجویان طی دهه های اخیر افزایش یافته، دورۀ دانشجویی نیز طولانی تر شده و دانشجویان بیشتری وارد دانشگاه شده اند [۵].

در دهه های اخیر، به دنبال ناکارآمدی رویکردها و راهبردهای توسعه ای با محوریت رشد اقتصادی، وجوه اجتماعی توسعه، به نحوی مورد توجه محافل دانشگاهی و مراکز سیاست گذاری عمومی قرار گرفته است و به تدریج مفاهیم و سازه های جدیدی مانند کیفیت زندگی جای خود را در بحث های نظری و مطالعات تجربی پیدا کرده است[۶] . دورۀ زندگی دانشجویی در سراسر جهان سرشار از پویایی،تحول طلبی، نوآوری و مجموعۀ تعاملاتی است که نهایتاً به توسعۀ اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه می انجامد . در این دوره، پویایی بیشتری از این گروه های سنی و صنفی متبلور می گردد . در حالی که روش زندگی دانشجویان تحت تأثیر عواملی چون دانش جدید، دستیابی به تحقیق و توسعه، و علم و فناوری رو به تغییر است،کیفیت زندگی آن ها نیز تغییر می کند [۷] اصطلاح کیفیت از زندگی تعاریف متعددی دارد. بررسی کیفیت زندگی دانشگاهی از جمله مباحث نوینی است که در مطالعات کیفیت زندگی مورد توجه قرارگرفته می گیرد. سیرجی و همکاران [۸] برای اولین بار مفهوم کیفیت زندگی دانشگاهی (Quality of college life) را بر اساس تئوری تسری بعنوان رضایت از زندگی در دوران دانشجویی تعریف کردند. مطالعات قبلی بیشتر متمرکز بر سنجش کیفیت زندگی دانشجویان بر ابعاد متفاوتی متمرکز بوده است. به عنوان مثال این مطالعات بر رضایت ذهنی از زندگی، رضایت از امکانات دانشگاه و یا جنبه های اجتماعی زندگی استوار بوده است[۹] . در حالی که سیرجی و همکاران [۸] برای اولین بار کیفیت زندگی دانشگاهی را به عنوان رضایت از زندگی دانشگاهی در دوران دانشجویی و بر اساس تئوری تسری تعریف نموده و برای سنجش آن نیز مقیاس ویژه ای را طراحی نمودند. آنها کیفیت زندگی دانشگاهی را به صورت رضایتمندی از زندگی عمومی تعریف کردند که دانشجویان در دانشگاه احساس می کنند. کیفیت زندگی دانشجویی به اندازه گیری انتظارات، نیازها و خواسته های دانشجویان می پردازد و فقط مربوط به محیط کلاس درس نمی شود. کیفیت زندگی دانشجویی به دلیل ایفای نقش آن در برآورده کردن انتظارات دانشجویان در حوزه های احتمالی زندگی شان و اهمیت روز افزونی کسب کرده است.

اکثر دانشگاه ها بویژه در غرب، در حال استفاده از شاخص های کیفیت زندگی دانشجویی برای ارزیابی میزان رضایتمندی دانشجویان هستند. در حقیقت، در بعضی مطالعات با رده بندی دانشگاهی، کیفیت زندگی دانشجویی به عنوان یکی از دسته های این رتبه بندی در نظر گرفته شده است. مقیاس کیفیت زندگی دانشگاهی (QUL) نه تنها به عنوان پایگاهی برای برآورده کردن مبنای رضایت مندی دانشجویان در نظر گرفته شده است بلکه در شناسایی سیاست ها و حوزه ها و جنبه های زندگی دانشجویان نیازمند توجه و پیشرفت نیز به مدیریت موسسات آموزشی کمک می کند. کیفیت خوب دانشگاه قادر است انتظارات دانشجویان را بر آورده سازد و قطعا دانشجویان بیشتری را برای ثبت نام جذب خواهد کرد[۱۰] . مطالعات مربوط به کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان به ارزیابی ابعاد زیادی از نگرانی های دانشجویان پرداخته اند. مطالعه انجام شده در زمینه کیفیت زندگی در بریتانیا، فاکتورهایی مانند هزینه زندگی، امید استخدام، حقوق فارغ التحصیلی، رضایت دانشجویان، زندگی اجتماعی، سلامت روان و سرمایه گذاری را بررسی کرده است [۱۰]. کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان توسط چند پژوهشگر بر اساس ارزیابی حوزه عاطفی و حوزه شناختی صورت گرفته است[۱۱،۱۲].

حوزه عاطفی مربوط به تجربه مطلوب عواطف، احساسات، اخلاقیات و رضایت مندی درک شده از تعاملات یا نگرش اجتماعی است[۱۱] . حوزه شناختی مربوط به رضایتمندی از نیازهای اولیه انسان است که بیشتر جنبه قضاوتی دارد[۸]. (لاو) [۱۳] به ارزیابی کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان بر اساس عملکرد آموزشی و انتظارات دانشجویان پرداخت. اگرچه این مطالعات از لحاظ تعریف کیفیت، ریشه شناسی، ابعاد، مولفه ها و نیز استانداردهای اندازه گیری بسیار متفاوت می باشند اما همگی بر این باورند که بررسی ادراک دانشجویان از تجارب دانشگاهی شان در تعیین کیفیت زندگی دانشجویی نقش کلیدی ایفا می کند [۱۴-۱۱، ۸]. در این حالت کیفیت بر اساس تفاوت بین انتظار و عملکرد خدماتی یا به عبارت دیگر، ارزش درک شده در مقابل عملکرد درک شده، از دیدگاه دانشجویان ارزیابی شده است. (یو و لی) [۱۲] از این حالت با عنوان ناسازگاری درک شده بین انتظار و پیشرفت نام می برند.

محققان استدلال می کنند که رضایت بیشتر از جنبه های تحصیلی زندگی دانشجویی (به عنوان مثال، دانشکده، روش

[Downloaded from edcbmj.ir on 2022-04-12]

های تدریس، محیط کلاس درس، تکالیف دانشجویی، شهرت دانشگاهی و تنوع تحصیلی) و همچنین رضایت بیشتر از جنبه های اجتماعی دانشگاه (به عنوان مثال، مسکن در محوطه دانشگاه، برنامه های بین المللی و خدمات، کانون ها و احزاب، ورزش ها و فعالیتهای فرهنگی و تفریحی)، باعث رضایت بیشتری از زندگی دانشگاهی می شود. نتایج حاصل از مطالعات، اعتبار علمی (پیش بینی شده) معیارهای مربوط را نشان می دهد. مدل کیفیت از زندگی نیز ساختار دیگری را شامل می شود، یعنی رضایت از امکانات دانشگاه (مانند فروشگاه کتاب، مخابرات و مرکز تفریحی) و خدمات اساسی (به عنوان مثال خدمات کتابخانه، خدمات حمل و نقل و پارکینگ، خدمات بهداشتی). محققان فرض می کنند که رضایت از امکانات و خدمات اساسی بر رضایت جنبه های علمی و اجتماعی زندگی دانشجویی تأثیر می گذارد که به نوبه خود، در تعیین کیفیت از زندگی موثر است. رضایت از امکانات و خدمات دانشکده به عنوان یک معیار شامل ابعاد زیر است: رضایت از خدمات کتابخانه، رضایت از خدمات حمل و نقل و پارکینگ، رضایت از خدمات بهداشتی، رضایت از کتابفروشی، رضایت از ارتباطات مخابراتی و رضایت از مرکز تفریحی[۱۵].

بنجامین [۱۶] عوامل و مولفه های کیفیت زندگی خوابگاهی را ابعاد زندگی اجتماعی، تفریحات، اقتصاد و هزینه های زندگی در خوابگاه و محیط خوابگاه معرفی می کند. بر اساس این پژوهش، برای ارتقای کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان باید عوامل موثر بر کیفیت زندگی خوابگاهی به طور جامع و همگرا توسعه یابند. در مدل کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان کره جنوبی نیاز به سلامت، امنیت، نیازهای اقتصادی در محیط دانشگاهی بررسی و معیارهای کیفیت زندگی دانشجویی ارائه شد. در این تحقیق، مشخص است که خدمات آموزشی، تسهیلات و خدمات اداری، تأثیری معناداری بر کیفیت زندگی دانشجویان دارند [۱۷].

مطالعه درباره دانشجویان اسپانیایی نشان می دهد که تصویر ذهنی دانشگاه بر میزان رضایت دانشجو موثر است با توجه به اینکه عامل مهم ایجاد تصویر ذهنی از واقعیت، خود واقعیت است، شناخت و مدیریت تصاویر همه ذینفعان بسیار مهم است. در یک پژوهش، مسائل مالی و علمی، عدم تناسب متون درسی (برنامۀ درسی) با نیازهای بازار کار به عنوان عوامل نارضایتی دانشجویان معرفی شده اند[۱۸].

رضایت دانشجویان دانشگاه های اسپانیا متأثر از عوامل بسیاری نظیر کارکنان آموزشی، روش های تدریس و نحوه ارائه دروس آموزشی بوده است و اعضای هیات علمی بیشترین نقش را در رضایتمندی و ماندگاری دانشجویان دارند[۱۹].

زندگی دانشجویی به لحاظ شرایط جدید و خاص آن با بروز استرس های گوناگونی همراه است. بسیاری از دانشجویان با ورود به محیط دانشگاه و جدایی از خانواده، دچار احساس تنهایی و انزوا می شوند. از سوی دیگر، مواجهه با تیپ های شخصیتی مختلف در محیط حرفه ای و خوابگاه، عدم کفایت امکانات رفاهی، کمبودهای اقتصادی و کاهش منابع حمایتی و نظارتی خانواده آنان را در معرض آسیب های روانی و اجتماعی قرار می دهد. به علاوه وجود مخاطرات دیگر نظیر بی علاقگی به رشته تحصیلی و نارضایتی های دیگر نیز احتمال افت تحصیلی، ترک تحصیل و رفتارهای پرخطر اجتماعی را برای این قشر افزایش می دهد [20].

آغاز سبک جدیدی از زندگی که فرد آن را تجربه کرده است به همراه نوعی نگریست جامعه به دانشجویان به عنوان افرادی که از آن ها انتظار می رود در سبک های رفتاری خود متفاوت از دیگران جلوه کنند و افزون بر آن تقاضای اجتماعی از جمله تقاضاها و انتظارات خانواده موجب می شود که کیفیت زندگی معمولی دانشجویان تحت الشعاع قرار گرفته و بی توجهی به آن مخاطرات جدی برای فرد بوجود می آورد. از این رو پژوهش حاضر درصدد است با هدف شناسایی مولفه های کیفیت زندگی دانشگاهی تلاش دارد مؤلفه های اصلی مطرح شده در کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان را عرضه و الگوی مناسب را طراحی نماید.

روش‌ها

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر نوع داده ها، کیفی است. تحقیق با هدف شناسایی مولفه های کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان از ابزار مصاحبه نیمه ساختار یافته (مصاحبه از اعضای هیات علمی وخبرگان در حوزه پژوهش) و همچنین مقالات خارجی مندرج در پایگاه های بین المللی الزویر ، ساینس دایرکت ،امرالد ، پروکوئست و اشپرینگر در فاصله ی زمانی سال های ۱۹۹۲ تا ۲۰۱۹ و مقالات داخلی در فاصله زمانی سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸ که در حوزه مطالعات کیفیت زندگی دانشگاهی نمایه شده، استفاده شده است . برای شناسایی افراد صاحب نظر جهت مصاحبه از روش هدفمند ملاک محور استفاده شد. برای انجام دادن مصاحبه ، پژوهشگر راهنمایی تدوین کرد که ضمن توضیح مختصر اهمیت کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان و اهمیت دیدگاه های مصاحبه شونده به او اطمینان داده شد که هویتش مخفی خواهد ماند. این راهنما در اختیار مصاحبه شونده قرار گرفت و زمان مصاحبه تعیین شد. از مصاحبه شونده ها خواسته شد دیدگاه خود را درباره شناسایی مولفه های کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان بیان کنند و مصاحبه ها ضبط شدند و پژوهشگر ضمن اختصاص یک کد به هر مصاحبه، محتوای آن را مکتوب کرد. بنابراین مصاحبه و انتخاب مصاحبه شونده ها تا جایی ادامه یافت که کفایت و اشباع داده ها صورت گرفت و در ادامه مصاحبه جدیدی را در اختیار نگذاشت. در نهایت با ۱۵ مصاحبه اشباع نظری حاصل شد.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2022-04-12]

اشباع نظری وضعیتی است که در آن هیچ داده بیشتری که پژوهشگر بتواند به وسیله آن ویژگی های مقوله را گسترش دهد یافت نمی شود[۲۱].

جهت گردآوری داده های کتابخانه ای به منظور تجزیه و توصیف متون و ایجاد مفهوم اولیه، در حجم نمونه به تعداد ۳۲ عنوان مقاله به روش نمونه گیری هدفمند انجام شد.

در پژوهش حاضر، جهت کنترل اعتبار یافته های حاصل از مصاحبه از بازبینی توسط مشارکت کنندگان استفاده شد. اشکالات جزیی رفع و موارد دارای ابهام شفاف سازی شد. بدین وسیله محققان فرصت لازم را برای بهبود دقت علمی مطالعه پیدا کردند. در پژوهش حاضر نیز از روش مثلث سازی محقق استفاده شد. بدین ترتیب که پژوهشگر مصاحبه های ضبط شده را پس از مکتوب کردن و کد گذاری و تحلیل در اختیار مشاور و راهنمای پژوهش قرار داد و آن ها به تحلیل و تفسیر یافته ها پرداختند و از این مجموعه دادهایی معتبر تر استخراج شد.

لازم به ذکر است که شناسایی مفهوم مورد مطالعه در متن به روش استقرایی انجام پذیرفته است. پس از جمع آوری داده ها از طریق مصاحبه و کتابخانه ای، کدگذاری و دسته بندی داده ها انجام شد. برای مشخص شدن روایی محتوایی از نظر متخصصان در مورد میزان توافق محتوای ابزار اندازه گیری با هدف پژوهش، استفاده شد. برای این منظور به دو روش کیفی (نظر ۱۰ نفر از متخصصان مدیریت آموزشی و علوم تربیتی) و کمی (بررسی میزان توافق هر سوال با استفاده از ضریب روایی محتوایی CVR) انجام شد. در بررسی کیفی محتوا، پژوهشگر از متخصصان درخواست نمود تا بازخورد لازم را در ارتباط با ابزار ارائه دهند که بر اساس آن موارد اصلاح شدند. برای بررسی روایی محتوایی به شکل کمی، از ضریب نسبی روایی محتوایی استفاده گردید. برای تعیین این ضریب از متخصصان درخواست شد تا هرگویه را بر اساس طیف سه قسمتی«موافق» «اصلاح» و «مخالف» بررسی نمایند. اگر مقدار محاسبه شده مطابق جدول ضریب توافق برای ۱۰ نفر از مقدار ۰/۶۲ در جدول بزرگتر باشد اعتبار محتوای آن گویه پذیرفته می شود.

با توجه به محاسبه مقدار ضریب نسبی روایی محتوایی برای تک تک گویه ها، ۲۲ گویه به دلیل پایینتر بودن از مقدار ۰/۶۲ ، حذف گردیدند و در نهایت تعداد گویه ها از ۱۱۷ به ۹۵ گویه کاهش یافت. با استفاده از ضریب هولستی پایایی مضامین ۰/۹۰ برآورد شد. پس از آن مفاهیم مشتمل بر ۲ مفهوم تسهیلات پژوهشی (research facilities) (نظام مند کردن محتوای پژوهش، ساختار مندی پژوهش)، ۴ مفهوم تسهیلات عمومی (public facilities) (فرهنگی و ورزشی، تسهیلات رفاهی، تسهیلات مالی و تسهیلات کالبدی) و ۲ مفهوم فرصت های کارآفرینی (entrepreneurial opportunities) (حوزه کسب و کار و حوزه توانمند سازی) ترسیم شد.

نتایج

داده های مورد نیاز برای این پژوهش با بهره گیری از شیوۀ تحلیل کیفی، و بررسی متن مصاحبه ها و مقالات و یافتن جملات مرتبط با کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان و طبقه بندی و فشرده سازی آنها ، مقوله ها و سپس، بر اساس تشابه مقوله ها، مفهوم فرعی و در پایان مفهوم اصلی کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان بدست آمد. پس از بررسی ، در نهایت ۹۵ مقوله، ۸ مفهوم فرعی، و ۳ مفهوم اصلی حاصل شد که نتایج آنها در جدول ۱ تا ۳ می آید. مطابق نتایج پژوهش حاضر، طبقه بندی جدید عوامل موثر بر کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان بر اساس اظهارات صاحب نظران و مقالات کتابخانه ای حاصل شد که عبارتند از عوامل تسهیلات پژوهشی، تسهیلات عمومی و فرصت های کارآفرینی.

در بررسی های مختلف، مفاهیم حاوی کیفیت زندگی دانشگاهی، در ۳ متغیر (۱. تسهیلات پژوهشی متشکل از مولفه های (نظام مند کردن محتوای پژوهش، ساختار مندی پژوهش،) ۲. فرصت های کارآفرینانه (حوزه کسب کار و حوزه توانمند سازی) ۳. تسهیلات عمومی (فرهنگی و ورزشی، تسهیلات رفاهی، تسهیلات مالی و تسهیلات کالبدی) حاصل شد.

جدول۱. مفهوم های فرعی و مقوله های مربوط به مفهوم اصلی تسهیلات پژوهشی

مفهوم فرعی	مقوله	مفهوم فرعی	مقوله
نظام مند کردن محتوای پژوهش	طراحی طرحهای پژوهشی متناسب با نیاز بازار ایجاد تناسب بین طرحهای پژوهشی با ویژگی های فردی دانشجویان اخذ اولویت های پژوهشی صنعت طرح محتواهای پژوهشی کاربردی	ساختار مندی پژوهش	تدارک بانکهای اطلاعاتی پژوهشی مناسب ایجاد لینک بین صنعت و دانشگاه طراحی کارگاه های توانمند سازی درحوزه پژوهش استفاده از سیستم های تشویقی مناسب برای پژوهشگران ارائه راهبری های لازم در حوزه پژوهش توسط متخصصان فن ارائه خدمات مشاوره ای به منظور تولید دانش در دانشگاه حمایت از پروژه های دانشجویی کوچک مقیاس طراحی نشریات تخصصی و چاپ دستاوردهای پژوهشی دانشجویی طراحی مراکز تحقیق و توسعه وجود مراکز پردازش ایده های دانشجویی

[Downloaded from edcbmj.ir on 2022-04-12]

	تشویق دانش آموختگان دانشگاه به تشکیل شرکت های انشعابی به منظور توسعه کارآفرینی
	هدایت و حمایت دانشگاه از پروژه ها و پایان نامه های ارشد و دکتری به سمت قابلیت تجاری سازی
	وجود ساختارهای حمایتی لازم از دانشجویان برای ایجاد شرکت های تجاری و نوین

جدول۲. مفهوم های فرعی و مقوله های مربوط به مفهوم اصلی تسهیلات عمومی

مفهوم فرعی	مقوله	مفهوم فرعی	مقوله
فرهنگی و ورزشی	وجود برنامه های غنی سازی اوقاف فراغت تجهیز دانشگاه با سالنهای ورزشی مناسب و ارائه خدمات شبانه روزی برگزاری نمایشگاه های دوره ای از دستاوردهای دانشجویی تجهیز دانشگاه با فضاهای تئاتری و سینمایی و نمایش فیلم تجهیز دانشگاه باسالن های سرپوشیده ورزشی وجود برنامه های تفریحی به ویژه برای دانشجویان غیربومی تشکیل تیم های ورزشی و حمایت از آنها برگزاری نمایشگاههای حرفه و مشاغل تدارک بازدیدهای دانشجویی از نمایشگاه های تخصصی و مرتبط با رشته تحصیلی تشکیل انجمن های علمی وجود تالارهای بحث و گفتگو و اتاق فکر	تسهیلات رفاهی	برخورداری دانشگاه از اژانس های ویژه دانشجویی طراحی سیستم های اطلاعاتی پاسخگو الکترونیکی کردن سیستم پاسخگویی به دانشجو اطلاع رسانی درحوزه حرفه و مشاغل ایجاد پیام رسان خبری برای دانشجویان وجود خدمات خاص برای دانشجویان غیربومی مانند اتاق های ویژه مهمان وجود مراکز مشاوره خاص دانشجویان خارجی ارائه خدمات مرتبط با اموزش زبان دوم وجود مراکز ارائه خدمات ویژه به دانشجویان دختر وجود فضای مناسب خوابگاهی تجهیز خوابگاه دانشجویی با سایت های کامپیوتری و وجود اینترنت ارتقا شاخص های بهداشتی سراهای دانشجویی تجهیز دانشگاه به پارکینگهای دانشجویی و تامین امنیت پارکینگ وجود کارگاههای کوچک دانشجویی مانند کارگاههای عکاسی و... برخودداری دانشگاه از اژانسهای مسافرتی و دفاتر پستی وجود استارت آپ های مختلف و متنوع تسهیلات ایاب و ذهاب درون دانشگاهی و برون دانشگاهی برخورداری دانشگاه از سلف سرویس مناسب وجود تنوع غذایی در انتخاب غذا وجود مراکز مشاوره روانی وجود دفاتر مشاوره شغلی وحرفه ای دانشجویان برای کار نیمه وقت وجود مراکز مشاوره در حوزه راه اندازی کسب وکار راه اندازی اتحادیه دانشجویی برای رسیدگی به مطالبات دانشجویان وجود پردیس های مراقبت از کودک ایجاد مراکز خرید درون دانشگاهی وجود مراکز مشاوره حقوقی و قضایی وجود مراکز درمانگاهی مناسب و استفاده کادر درمانی متخصص در درمانگاه وجود پزشک و درمانگاه شبانه روزی در دانشگاه ارائه خدمات دندان پزشکی ایجاد کانونهای اشنایی دانشجویان با اسیب های اجتماعی طراحی مراکز شناسایی دانشجویان توانخواه ارایه دفترچه بیمه دانشجویی وکاهش هزینه خدمات پزشکی و بهداشتی
تسهیلات مالی	پرداخت وامهای دانشجویی زیر پوشش قراردادن دانشجویان بی بضاعت وجود بانک و سیستم های خودپرداز قسط بندی شهریه دانشجویی معرفی دانشجویان برای خرید از مراکز طرف قرارداد	تسهیلات کالبدی	متمرکز نمودن مجموعه های دانشجویی طراحی فضای سبز درون دانشگاهی استفاده از سیستم مکانیزه بهداشتی رعایت نسبت دانشجو به فضای کلاس رعایت نسبت دانشجو به فضای کتابخانه بهداشت محیط عمومی زیباسازی فضای عمومی

[Downloaded from edcbmj.ir on 2022-04-12]

	طراحی کوپهای دانشجویی استفاده از تخفیفهای دانشجویی برای دانشجویان بی بضاعت استفاده از تخفیفهای دانشجویی برای دانشجویان برتر علمی ارائه تسهیلات مالی در حوزه راه اندازی کسب و کار	استفاده از شاخص های اسایش بصری شاخص مناسب سرانه فضای کارگاه به دانشجو شاخص مناسب سرانه فضای رایانه ای به دانشجو وجود دفاتر اختصاصی برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی

جدول۳. مفهوم های فرعی و مقوله های مربوط به مفهوم اصلی فرصت های کارآفرینی

مفهوم فرعی	مقوله	مفهوم فرعی	مقوله
حوزه کسب کار	تشکیل کانون های کارافرینی طراحی مراکز جستجوی شرکتهای تجاری طراحی پارکهای علم وفن آوری طراحی شرکتهای دانش بیان دانشجویی امکان به نمایش گذاشتن دستاوردهای دانشجوی قابل عرضه به بازار بازاریابی محصولات دست ساز دانشجویی حمایت آموزشی،مالی و بازاریابی از دانشجویان کارآفرین استقبال از ایده های جدید و خلاق و کمک به خلق مشاغل جدید توسط دانشجویان معرفی الگوهای موفق در حوزه کارآفرینی و افزایش آگاهی دانشجویان نسبت به کارآفرینی در دانشگاه ها از طریق ایجاد دوره های آموزش توسعه صنایع و فناوری های جدید مبتنی بر پژوهش های دانشگاهی افزایش قدرت ریسک پذیری در دانشجویان از طریق پرورش قوی خلاقیت و مهارت های ادراکی آنها	حوزه توانمند سازی	استفاده از مشارکت دانشجویان در اداره دانشگاه امکان تجربه اموزی در دوره های کوتاه مدت (مانند دوره های مدیریت، کیفیت زندگی و ...) استفاده از تریبون های ازاد نقد و گفتگو ایجاد راه های ارتباطی دانشجویان با مدیران ارشد

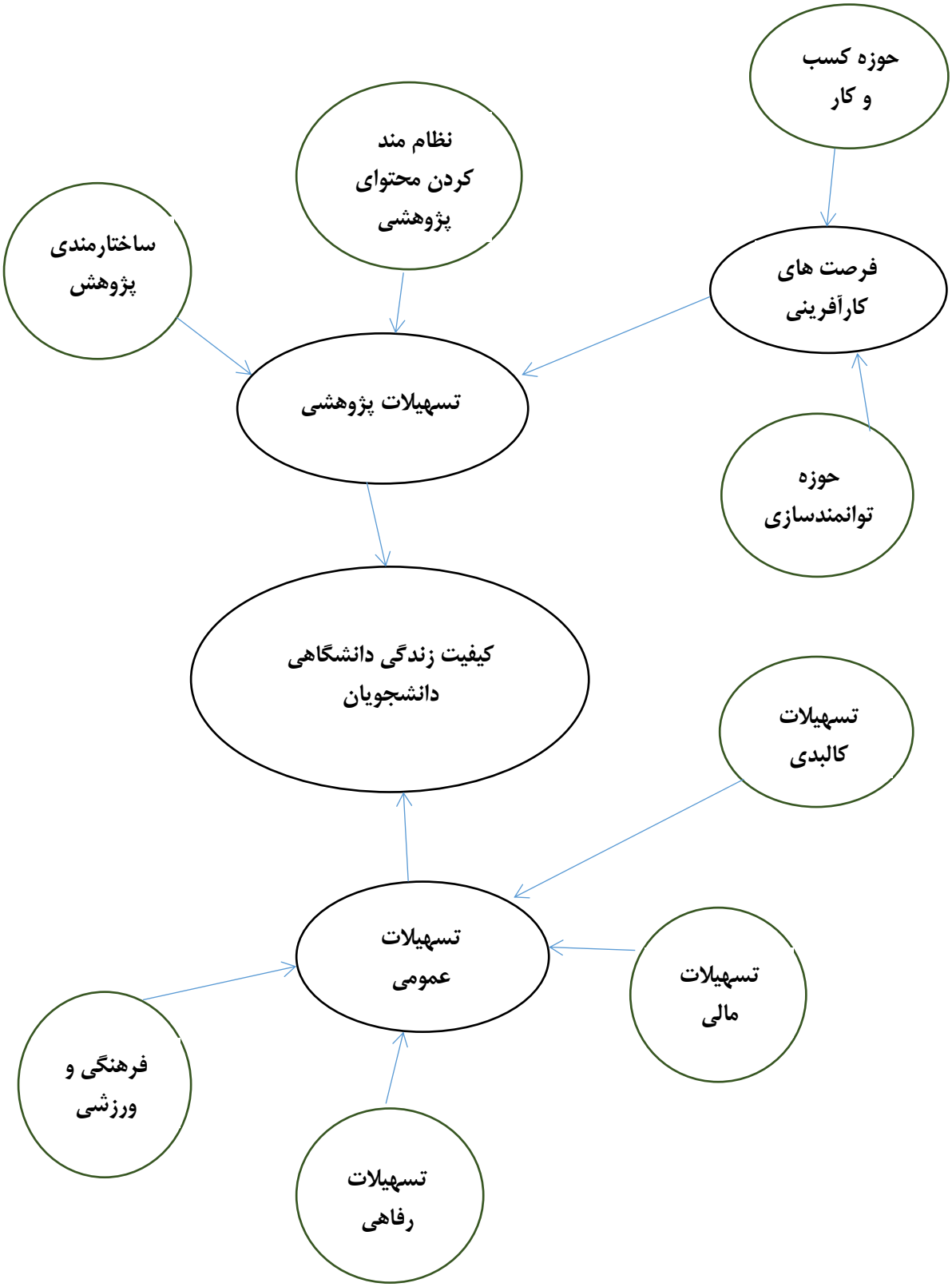
مدل تدوین شدهٔ مورد نظر در قالب پرسشنامه به ۱۰ نفر از متخصصان مدیریت آموزشی و روان شناسی عرضه شد و پس از دو راند رفت و برگشت و اجماع بیش از ۸۰ درصد از خبرگان و متخصصان ، مدل مفهومی نهایی مطابق شکل ۱ استخراج شد.

جدول۴. بررسی میزان توافق هر مولفه با استفاده از ضریب روایی محتوایی CVR

مفهوم	تعداد سوالات	ضریب توافق (CVR)
تسهیلات پژوهشی	۱۷	۰/۸۸
تسهیلات عمومی	۶۳	۰/۸۷
فرصت های کارآفرینی	۱۵	۰/۹۵
کیفیت زندگی دانشگاهی	۹۵	۰/۹۰

[Downloaded from edcbmj.ir on 2022-04-12]

مدل کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان

شکل ۱. مدل تدوین شده کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان مورد نظر خبرگان و متخصصان

[Downloaded from edcbmj.ir on 2022-04-12]

بحث

نگاه به تحولات نظام آموزش عالی کشور در دو دهه گذشته از نظر جمعیّت دانشجویان حاکی از رشد کمّی و عدم توجه کافی به کیفیت دانشگاه ها و بهبود ارتقای آن بوده است. بنابراین، بهبود و ارتقای کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان مستلزم سازوکارهای مناسب است.

یکی از جنبه های کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان فرصت های کارآفرینی می باشد که شامل مولفه های حوزه کسب کار و حوزه توانمند سازی می باشد.

کارآفرینی فرآیند شناسایی و بهره برداری از فرصت ها است. در واقع، فرصت محور فعالیت های کارآفرینی و موضوع آن قلب تحلیل های کارآفرینی محسوب می شود. کارآفرینی فرآیند شناسایی نیاز بازار، خلق ایده، تشخیص فرصت ها و بهره برداری از این فرصت ها می باشد. بدون وجود فرصت، کارآفرینی رخ نمی دهد. فرآیند کارآفرینی چه به ایجاد یک سازمان جدید منجر شده و یا بکارگیری مکانیزم های بازار را باعث شود، نیازمند شناسایی فرصت ها و خلق روش های جدید برای بهره برداری یا سازماندهی آنها می باشد و در این میان آن دسته از افرادی که به کشف، ارزیابی و بهره برداری از فرصت ها می پردازند، کارآفرین نام دارند. فرصت مهم ترین عنصر فرآیند کارآفرینی بوده و در فرآیند کارآفرینانه چیزی نیست به غیر از تشخیص، ارزیابی و بهره برداری از فرصت هایی که کارآفرینان به دلیل ویژگی های خاص خود توانایی دیدن آنها را پیدا می کنند [۲۲].

در واقع کارآفرینی فرآیندی است که در طی آن فردی بنام کارآفرین که ساز وکارها و گرایشات شناختی خاصی دارد بدلیل داشتن دانش قبلی در یک حوزه خاص توانایی تشخیص یک فرصت را پیدا کرده و پس از ارزیابی و تشخیص ارزش تجاری آن فرصت اقدام به کسب منابع و اطلاعات مورد نیاز جهت بهره برداری از آن فرصت می نماید. نتایج تحقیق بیانگر این مطلب است که دانشجویان حمایت آموزشی، مالی و بازاریابی از دانشجویان کارآفرین ،استقبال از ایده های جدید و خلاق و کمک به خلق مشاغل جدید توسط دانشجویان ، معرفی الگوهای موفق در حوزه کارآفرینی و افزایش آگاهی دانشجویان نسبت به کارآفرینی در دانشگاه ها از طریق ایجاد دوره های آموزش را از جمله فرصت های کار آفرینی می دانند که دانشگاه می تواند برای دانشجویان در جهت کار آفرین شدن ایجاد نماید[۲۲].

یکی دیگر از جنبه های کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان، تسهیلات پژوهشی می باشد که شامل مولفه های نظام مند کردن محتوای پژوهش و ساختار مندی پژوهش می باشد.

پژوهش در هر موضوع، به هر شکلی و در هر سطحی که انجام شود تلاشی منسجم و نظام مند در جهت توسعه دانش موجود درباره موضوع هایی است که با آن ها سر و کار داریم. در مجموع پژوهش راهی برای گسترش مرزهای دانش و گشودن افقهای تازه برای آیندگان است. کشورها برای رشد و توسعه خود نیازمند پرورش افرادی هستند که علاقه مند به پژوهش باشند و روحیه پژوهشگری داشته باشند .منظور از روحیه پژوهشگری یعنی نگاهی مبتنی بر پژوهش نسبت به موضوع های مختلف داشته باشند . از آنجا که دانشگاه به عنوان یکی از شاخص ترین مراکزی است که در پرورش افرادی پژوهشگر و ایجاد روحیه پژوهشگری در آنها نقش مهمی ایفا می کند می تواند از طریق نظام مند کردن محتوای پژوهش و ساختارمند کردن پژوهش در جهت نیل به این اهداف تلاش کند از جمله فعالیت های دانشگاه در این زمینه شامل فعالیت هایی از قبیل اخذ اولویت های پژوهشی با صنعت، طرح محتواهای پژوهشی کاربردی، طراحی کارگاه های توانمند سازی درحوزه پژوهش، استفاده از سیستم های تشویقی مناسب برای پژوهشگران، تدارک بانکهای اطلاعاتی پژوهشی مناسب، حمایت از پروژه های دانشجویی کوچک مقیاس، طراحی مراکز تحقیق و توسعه و ارائه راهبری های لازم در حوزه پژوهش توسط متخصصان فن می باشد که می تواند عوامل سخت افزاری، عوامل نرم افزاری و نیروی انسانی پژوهش را فراهم بیاورند [23]. این نتیجه با تحقیقات معاوف بند [24] مطابقت دارد.

نتایج تحقیق نشان می دهد تسهیلات عمومی با مولفه های (فرهنگی و ورزشی، تسهیلات رفاهی، تسهیلات مالی و تسهیلات کالبدی) از جمله عواملی می باشند که کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان را می سنجند. این نتیجه با تحقیقات (سیرجی و همکاران و یو و لی) [۱۲،۸] مطابقت دارد.

وجود مراکز مشاوره شغلی وحرفه ای دانشجویان برای کار نیمه وقت ،وجود مراکز مشاوره در حوزه راه اندازی شغل ،برخورداری دانشگاه از اژانس های ویژه دانشجویی،طراحی سیستم های اطلاعاتی پاسخگو،الکترونیکی کردن سیستم پاسخگویی به دانشجو، اطلاع رسانی درحوزه حرفه و مشاغل، راه اندازی اتحادیه دانشجویی برای رسیدگی به مطالبات دانشجویان و ارائه خدمات مرتبط با اموزش زبان دوم از جمله عوامل معیارهای سنجش کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان مطرح شد که با نتایج مدل کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان کره جنوبی که نیاز به سلامت، امنیت، نیازهای اقتصادی در محیط دانشگاهی بررسی شده و معیارهای کیفیت زندگی دانشجویی ارائه شده است مطابقت دارد. در این تحقیق، مشخص شده است که تسهیلات و خدمات اداری، تأثیری معنادار بر کیفیت زندگی دانشجویان دارد[۱۷].

[Downloaded from edcbmj.ir on 2022-04-12]

نتایج

نتایج این پژوهش نشان می دهد که متغیرهای تسهیلات پژوهشی ، تسهیلات عمومی و فرصت های کارآفرینی از عوامل تشکیل دهنده کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان هستند. لذا با توجه به اهمیت نقش دانشجویان در پیشبرد اهداف جامعه و نیز اهمیت کیفیت زندگی آنان به عنوان عاملی مهم در موفقیت دانشگاه ها در انجام مأموریت خود؛ توجه و بکارگیری ملاک های ارائه شده در مدل پیشنهادی برای تصمیم گیرندگان می تواند یکی از راههای بهبود کیفیت زندگی دانشگاهی دانشجویان باشد.

ملاحظات اخلاقی

کلیه شرکت کنندگان با رضایت در تحقیق شرکت و به سوالات پاسخ دادند و پژوهشگر آن را از محرمانه بودن نتایج تحقیق مطمن کرد. مصاحبه ها و تکمیل پرسشنامه بدون نام بوده و اجباری در شرکت نبوده است. این پژوهش برگرفته از رساله دکتری حمید مرتضوی دانشجوی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان) با کد رهگیری ۱۶۲۳۱۰۱۰۵ می باشد.

سپاسگزاری

مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) است. لذا بدینوسیله از کلیه اساتید دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) و دانشگاه شهید باهنر کرمان که با صبر و حوصله در تکمیل پرسشنامه ها همکاری کردند و همچنین سایر افرادی که به نوعی در اجرای این پژوهش ما را یاری رساندند تقدیر و تشکر به عمل می آید.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می دارند در این مطالعه تضاد منافعی وجود نداشته است.

منابع مالی

تمام منابع مالی این پژوهش را محققین ان تهیه و مصرف کرده اند.

منابع

1. Diener E, Emmons R. A, Larsen R. J, Griffin S. The satisfaction with life scale. *Journal of personality assessment*. 1985;*49*(1):71-75.
2. Nussbaum M. C, & Sen A. The Quality of Life. Papers Presented at a Conference Sponsored by the World Institute for Development Economics Research .Oxford.United Nations University. 11 March 1993
3. Nordenfelt L. *Quality of life, health and happiness*. Avebury (July 1). 1993
4. Ren W. A research on the subject well-being of regional college students. *International Journal of Psychological Studies*. 2009;*1*(1):51-53
5. Ramezani A, & Madvani A. N. [Relationships among Emotional Intelligence, Physical Fitness and Quality of Life in University Students]. *Applied Studies in Sports Management.* 2013; 2 (2): 85-98.
6. Sadeghi A.[Quality of Life; an Index of Social Development]. Book of the Month in Social Sciences Magazine .2010;34, 29.
7. Castells M. The Rise of the Network Society. Cambridge. *Mass.: Blackwell Publishers*. 1996.
8. Sirgy M. J, Grzeskowiak S, & Rahtz D. Quality of college life (QCL) of students: Developing and validating a measure of well-being. *Social Indicators Research*. 2007; *80*(2): 343-360.
9. Cha K.-H. Subjective well-being among college students. *Social Indicators Researc*. 2003; *62*(1-3): 455-477.
10. Maidinsah H. Sari M. M, Sari M. Students' quality of university life in a public university in Malaysia. *International Journal of Education and Research.* 2016; *4*(4): 493-506.
11. Roberts L. W. Clifton R. A. Measuring the affective quality of life of university students: The validation of an instrument. *Social Indicators Research.* 1992; *27*(2):113-137.
12. Lee D.-J. A model of quality of college life (QCL) of students in Korea. *Social Indicators Research*. 2008;*87*(2):269-285.
13. Low L. Are College Students Satisfied? A National Analysis of Changing Expectations. New Agenda Series [TM]. 2000:36
14. Cohen E, Clifton R. A, & Roberts L. W. The cognitive domain of the quality of life of university students: a re-analysis of an instrument. Social Indicators Research. 2001;53(1):63–77.
15. Sirgy M. J, Lee D.-J, Grzeskowiak S, Grace B. Y, Webb D, El-Hasan K, Krishen A. Quality of college life (QCL) of students:Further validation of a measure of well-being. *Social Indicators Research.*2010;*99*(3):375-390.
16. Benjamin M. The quality of student life:Toward a coherent conceptualization.*Social Indicators Research.*1994;*31*(3):205-264.
17. Grace B. Y, Kim J.-H. Testing the mediating effect of the quality of college life in the student satisfaction and student loyalty relationship. *Applied Research in Quality of life.*2008;3(1):1-21.
18. Mayo D. T, Helms M. M, Codjoe H. M. Reasons to remain in college:a comparison of high school and college students. *International Journal of Educational Management.*2004; *18*(6):360-367.
19. Navarro M. M, Iglesias M.P,Torres P. R. A new management element for universities: satisfaction with

[Downloaded from edcbmj.ir on 2022-04-12]

the offered courses. *International Journal of Educational Management.* 2005;*19*(6):505-526.
20. Sharbatian, M.H. [Measuring Quality of College Life Indicators: A Case Study of Higher Education Centers in Qaen], Khorasan Journal of Sociocultural Studies. 2016;11 (2): 107-132.
21. Glaser B. G, Strauss A. L. *Discovery of grounded theory. Strategies for qualitative research*: Routledge. New York.2017
22. Yadollahi Farsi J, Zali M, Bagherifard S. M. [Identification of Structural Factors Affecting the Development of University Entrepreneurship (a case study of The University of Applied Science and Technology)]. *Politics, Science and Technology.* 2011;*1(4):*17-3.
23. Afshar, A. Necessity and Importance of Research and its Role in the Society. Tabnak.2012.
24. Maarefvand, Z. Assessing **[Quality of College Life Shaid Beheshti University].** Journal of Measurement & Educational Evaluation Studies. 2017;7 (17): 57-78.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2022-04-12]